

IMENOVANJE PILOTNIH REGIJ »EKOLOŠKE POVEZANOSTI V ALPAH«

A) POJASNILA

B) VPRAŠALNIK

C) PODATKI O KORISTIH IMENOVANJA

A) POJASNILA

VSEBINA

1. UVOD.....	2
2. MINIMALNE ZAHTEVE ZA POTENCIALNE PILOTNE REGIJE	3
3. POJASNILA H KRITERIJEM	4
ZAVAROVANA OBMOČJA	4
ŽIVLJENJSKI PROSTORI / KRAJINA.....	4
VRSTE	6
TRAJNOSTNA RABA KRAJINE.....	10
UKREPI IN PROJEKTI	11
RAZKOSANOST	11
LITERATURA	13
SLIKE.....	13

PLATFORMA ZA EKOLOŠKO POVEZANOST

2009

1. UVOD

Ta dokument koristi za izbor pilotnih regij »Ekološke povezanosti v Alpah« in je razdeljen na tri dele. Del »A) Pojasnila« vsebuje poleg uvodnih podatkov in minimalnih zahtev za pilotne regije tudi pojasnila h kriterijem, ki naj bi jih potem v delu »B) Vprašalnik« potencialne pilotne regije¹ izpolnile. Del »C) Podatki o koristih imenovanja« kaže, kakšne prednosti ima lahko imenovanje za regijo in predstavlja pomoč pri udejanjanju zamisli in generiranju subvencijskih sredstev.

V vseh regijah, ki pridejo v poštev kot pilotne regije je (ali je bil) človek več ali manj na celotnem območju prisoten in zaradi tega ga kot dejavnika, ki je krajini dal poseben pečat, ne moremo izključiti. Iz okoljskega vidika – biotska raznolikost, povezovanje življenjskih prostorov v omrežje itd. – je kulturna krajina, ki jo je ustvaril človek, nadvse dragocena in primarna ciljna veličina. Poleg tega je med seboj povezana krajina za večino ljudi rekreacijsko območje, ki ga radi obiščejo. Z ozirom na okoljsko revalvacijo krajine, ukrepe za povezovanje v omrežje, za varstvo biotopov in za pospeševanje vrst in njihovo sprejemljivost med prebivalstvom, je potrebno že od vsega začetka upoštevati tudi (aktualne) potrebe ljudi. Načrtovanje, ki bi upoštevalo samo naravo in krajino, je v glavnem obsojeno na neuspeh.

Zaradi teh razmišljanj temelji ovrednotenje (pilotnih)regij na celostnem pristopu, ki sicer postavlja v osredje krajino kot celoto, vključuje pa tudi človeka in vrednote, ki jih je sooblikoval. To se zrcali v izboru kriterijev: S skupinami kriterijev »zavarovana območja«, »življenjski prostori / krajina« in »vrste« se v glavnem ocenjujejo sonaravni elementi v regiji. S skupinami kriterijev »trajnostna raba krajine«, »ukrepi / projekti« in »razkovanost« pa se bolj pokriva človeški vpliv na krajino. Poleg tega bi morali biti izbrani kriteriji signifikantni, sočasno pa bi morale biti njihovo zbiranje enostavno (npr. z ovrednotenjem obstoječih zooloških podatkov ali aeroposnetkov). Cilj je sistem, ki bi ob primernih stroških omogočal sklepno presojo regij. Izbor kriterijev je rezultat razprav v ekspertni skupini Platforme za ekološko povezanost. S tem pa ne trdimo, da je seznam popoln in da v vseh podrobnostih zadošča znanstveni natančnosti.

Da bi lahko predložili transparentno in objektivno oceno regij, smo izbrali za imenovanje pilotnih regij vprašalnik s točkovnim sistemom. Ta metodološki pristop olajšuje tudi nadaljnji postopek – ponovna podelitev priznanja že imenovanim pilotnim regijam. Na temelju točk postane hitreje jasno, kje se je pilotna regija od zadnjega imenovanja poboljšala ali morebiti poslabšala. Znotraj teh kvantitativnih kriterijev pa obstaja določen manevrski prostor. Tako ima regija poleg »trdnega« sistema točk možnost doseči »status izjemnosti«. Ta dokaz izjemnosti se lahko pridobi pisno ali v razgovoru.

---

¹ Platforma »Ekološka povezanost« vabi potencialne pilotne regije, da izrazijo svoj interes in podajo podatke za oceno.

2. MINIMALNE ZAHTEVE ZA POTENCIALNE PILOTNE REGIJE

Da bi regija sploh prišla v poštev za »pilotno regijo povezanosti v Alpah«, mora izpolnjevati določene minimalne zahteve:

Pilotna regija

- se nahaja v alpskem območju (v skladu s perimetrom Alpske konvencije).
- se razteza čez najmanj 100 višinskih metrov.
- ima več kot samo površino enega zavarovanega območja, t.j. torej najmanj 1 zavarovano območje z okolico ali več zavarovanih območij.
- zaobsega celotno površino najmanj 1 občine.

3. POJASNILA H KRITERIJEM

Ob koncu vsake skupine kriterijev so vrstice »Viri«. Le-te so predvidene za navedbo podatka o viru oziroma osnovi, ki je bila uporabljena za oceno posameznega kriterija (npr. GIS-podatki). Ti podatki so lahko za ponovno izpolnjevanje vprašalnika v okviru poznejšega imenovanja zelo koristni.

ZAVAROVANA OBMOČJA

S1 Kategorije zavarovanih območij

Za evidentiranje in oceno zavarovanih območij, ki obstajajo v pilotni regiji, so določeni možni tipi, ki se ocenjujejo na temelju svojega pomena (mednarodnega/evropskega oziroma nacionalnega/regionalnega in zasebnopravnega). Seznam je možno dopolniti še z drugimi zavarovanimi območji. Če neko območje zaobsega več kategorij zavarovanega območja, velja vsakokrat samo najvišji status. S tem se lahko izognemo podvajanjem (na primer: neko zavarovano območje krajine nacionalnega pomena, ki je tudi Unescova naravna svetovna dediščina (mednarodnega pomena), se navede in oceni kot Unescova naravna svetovna dediščina → 2 točki).

S2 Velikost zavarovanega območja

Izmeri in oceni se delež površine nacionalno, evropsko in mednarodno pomembnih zavarovanih območij v celotnem perimetru pilotne regije. Če niso na voljo GIS-podatki za zavarovana območja, zadostuje groba ocena površine – npr. s pomočjo folije milimetrskega papirja, ki jo položimo na načrt.

ŽIVLJENJSKI PROSTORI /KRAJINA

L1 Tipi življenjskih prostorov

Za evidentiranje in oceno življenjskih prostorov v pilotni regiji so določeni tipi življenjskih prostorov, ki so za alpsko območje posebno tipični. Ocenjujejo se z ozirom na svojo sonaravnost.

Tip življenjskega prostora	Opis
Skalovja	Na strmih površinah skalnatih sten se fini material skoraj ne more zadržati. Strukturiranje in razbrazdanost skalnatih sten sta torej v neposredni povezavi s poseljevanjem teh življenjskih prostorov. Poleg tega dajejo temu življenjskemu prostoru poseben pečat nihanja temperature.
meliščne združbe	Na aktivne nanose grušča in proda se stalno dovaja material, delež fine zemlje ostaja majhen, kar preprečuje razvoj sklenjene vegetacije. Nastajajo pionirske in trajne združbe z rastlinskimi vrstami, ki so prilagojene nestabilnim razmeram.
suha rastišča	Ti življenjski prostori nastajajo na prepustnih, neplodnih in suhih tleh in jih, če sploh, uporabljajo le ekstenzivno. Imajo veliko raznolikost vrst (predvsem rastline, insekti).
trstičevja / nizka barja	Trstičevja in nizka barja nastajajo na trajno vlažnih tleh in se napajajo s podtalnico ali pobočno vodo. Vegetacijo sestavlja preproga trajnega, ozkolistnega šaša in ločja (nizko barje), ki je

	lahko dodatno preprejena s številnimi, delno »sočnimi« vrstami (npr. navadna kalužnica, kačja dresen, omejelistna zlatica ali brestovolistni oslad).
visoka barja	Visoka barja tvorijo večinoma jasno razmejene življenjske prostore, katerih komponente so med seboj močno odvisne. Napajajo se izključno z deževnico, na njih se naseljuje šotni mah (sphagnum). Za ta življenjski prostor je tipična grbasta struktura površine iz »narobe obrnjenih skled« (vzpetine) in vodnih okenc (globeli), ki so jih zgradile in poselile različne vrste šotnega maha. Na visokih barjih so doma zelo specializirane oblike življenja, ki lahko uspevajo le v tako kislih biotopih, ki so revni s hranljivimi snovmi.
obrečni logi (vklj. z ledeniški čeli)	Logi, ledeniška čela ter alpske naplavne ravnine so dinamični življenjski prostori, v katerih imajo poplave, naplavine in erozija pomembno vlogo. Vegetaciji dajejo pečat nove poselitve, spremembe in prostorsko sožitje različnih razvojnih stopenj.
Naravne stoječe vode	Teh naravno nastalih stoječih voda ljudje ne uporabljajo (npr. ribogojstvo, pridobivanje proda). Raznolikost vrst in gostota vegetacije sta lahko zelo različni.
pritikave resave	Pritlikavo resje poseljuje v primerjavi z drugimi oblikami grmičevja manj produktivna rastišča, pogosto s sorazmerno ostrimi podnebnimi pogoji ob robu gozdov. Resave so pogosto kombinirane kot pri mozaiku s slabimi vrstami in redkimi iglastimi gozdovi. Grmičevje zelene jelše poseljuje pretežno severna pobočja, ki so vse poletje vlažna. Zaradi morfološkega prilagajanja mehničnim vplivom (npr. plazovi) ima grmičevje tipično obliko.
pragozdovi	Ta tip življenjskega prostora vsebuje naravne nedotaknjene gozdove, ki kažejo veliko strukturno raznolikost (npr. odmrli les).
suha gozdna rastišča razen pragozdov	Ti življenjski prostori so označeni s toploljubnimi redkimi gozdovi, ki sestojijo v glavnem iz iglavcev (npr. gorski bor) – v nižjih legah tudi hrast in gozdni bor. Veliko svetlobe, ki pride med drevesi do tal, v podrastju ugodno vpliva na uspevanje svetloljubnih rastlin robnih združb, stepske rese in suhih travišč.

L2 Tradicionalne oblike rabe oziroma priče rabe v dolinah

Za ohranitev raznolikih krajin in za povezovanje življenjskih prostorov imajo tradicionalne oblike obdelovanja in njihovi dokazi v krajini pomembno vlogo – kot elementi, ki označujejo okolje in krajino. Ker so predvsem doline podvržene večji človeški rabi in je zato povezovanje v omrežje omejeno, se pri ocenjevanju upoštevajo obstoječe tradicionalne oblike rabe v dolinah. Ocenjuje se po številu različnih krajinskih elementov (npr. za 2 točki morajo biti na voljo vsaj 4 od navedenih 7 elementov).

Krajinski elementi	Pogoji
travniški nasadi	najmanj 50 visokodebelnih dreves (vklj. z orehi)
žive meje	najmanj 50 m dolge, sestavljene iz domačih, lokaciji primernih vrst
Skupine grmov in dreves	najmanjša površina: 10 arov, sestavljena iz domačih, lokaciji primernih vrst
drevoredi	najmanj 50 dreves, sestavljeni iz domačih, lokaciji primernih vrst
vrsta dreves	najmanj 50 dreves, sestavljena iz domačih, lokaciji primernih vrst
suhozidi	najmanj 30 m dolg
neutrjene poljske poti	najmanj 1 km dolge
košenice (košnja 1- do 2-krat letno)	najmanjša površina: 10 ha

L3 Stopnja zasedenosti prostora

Trajno izgubljene krajine negativno vplivajo na povezovanje v omrežje, zato se ugotavlja, kakšen delež površine v celotnem perimetru pilotne regije je trajno izgubljen (pozidan).

Če ni na voljo GIS-podatkov o trajni izgubi krajin, zadostuje groba ocena površine – npr. s pomočjo folije milimetrskega papirja, ki se položi na načrt.

L4 Raznolikost življenjskega prostora

Zaradi raznolike krajine, sestavljene kot pri mozaiku, je pokrajina privlačna in ima bogato strukturo. Povečana raznolikost življenjskih prostorov se zato ocenjuje kot kakovost. Pri tem velja naslednje pravilo: 1 točko se podeli, če obstaja več kot polovica vseh življenjskih prostorov, ki se nahajajo v biogeografski regiji². 2 točki se podelita, če je prisotna vsaj tretjina vseh življenjskih prostorov, ki se nahajajo v biogeografski regiji.

VRSTE

Navedene vrste se ocenjujejo v skladu z njihovim sestojem (nadregionalno, regionalno, lokalno). Tukaj se izhaja iz tega, da poznavalci območja (npr. lovski čuvaji, ljubiteljski botaniki) te podatke že imajo in je ocenjevanje zaradi tega sorazmerno enostavno. Možno pa je razvrstiti tudi posamična pričevanja (na primer medved) kot nadregionalno pomembna.

A1 Tipične vrste za življenjske prostore

Za inventarizacijo in oceno živalskih vrst, ki se pojavljajo v pilotni regiji so opredeljene vrste, ki so posebej tipične za alpsko območje. Poleg tega gre za vrste, ki so odvisne od določenih življenjskih prostorov oziroma struktur življenjskih prostorov in ki potrebujejo posebne varovalne ukrepe. Poleg tega so z izborom vrst pokrite tudi različne višinske stopnje.

---

² vzhodne Alpe, zahodne Alpe, severne Alpe, južne Alpe, centralne Alpe

Življenjski prostor	Vrsta / višinska stopnja	
<p>Gozd (rastišču primeren in dobro strukturiran naravni gozd ali sonaravni gozd)</p>	<p>divji petelin <i>Tetrao urogallus</i> gorska – subalpska</p>	
	<p>triprsti detel <i>Picoides tridactylus</i> Subalpska</p>	
	<p>črna žolna <i>Dryocopus martius</i> gorska – subalpska</p>	
	<p>alpski kozliček <i>Rosalia alpina</i> Gričevnata – subalpska</p>	
<p>Pritlikave resave</p>	<p>ruševec <i>Tetrao tetrix</i> subalpska</p>	

Kulturna krajina (ekstenzivno kmetijstvo)	<p>vijeglavka <i>Jynx torquilla</i></p> <p>gričevnata – subalpska</p>	
	<p>apolon <i>Parnassius</i></p> <p>gorska – alpska</p>	
Gorovje	<p>planinski orel <i>Aquila chrysaetos</i></p> <p>subalpska – alpska</p>	
	<p>uharica <i>Bubo bubo</i></p> <p>gričevnata – subalpska</p>	
	<p>kozorog <i>Capra ibex</i></p> <p>alpska</p>	
	<p>arnika <i>Arnica montana</i></p> <p>subalpska – alpska</p>	

Vode (naravne, tekoče vode)	dinamične	glavač <i>Cottus gobio</i>	
		območje postrvi	
		nemški strojevec <i>Myricaria germanica</i>	
		gričevnata - gorska (- subalpska)	
Trstičevja / nizko barje		močvirski modrin <i>Maculinea teleius</i>	
		gričevnata - gorska (- subalpska)	

A2 Posebne vrste za povezovanje v omrežje

Kot dopolnitev k vrstam, navedenim v delu A1, je potrebno upoštevati dodatno tiste vrste, ki so za povezovanje v alpskem območju posebej pomembne. Upoštevajo se rjavi jelen, medved, volk, ris in potočna postrv.

A3 Druge posebne vrste

Druge vrste, ki se nahajajo v pilotni regiji in še niso bile navedene v delih A1 in A2, lahko navedete v skladu s skupino organizmov. Vendar pa lahko – razen pri insektih – navedete največ eno vrsto po skupini. Ker tvorijo insekti zelo veliko skupino organizmov in se na alpskem območju pojavljajo številne dragocene vrste insektov (npr. alpska zelenomodra deva, barjanski lesketnik, rdečekkraka kobillica) lahko tukaj omenite dve vrsti. Za vse tukaj navedene vrste je potrebno dokazati, da gre tukaj za absolutno redkost (na primer: endemična vrsta) ali da ima njena prisotnost nadregionalni pomen.

TRAJNOSTNA RABA KRAJINE

N1 Kulturni poselitveni elementi

Tradicionalen, lokalno oziroma regionalno tipičen način gradnje kaže praviloma na visoko kakovost naselij in stavbnih struktur ter pozitivno vpliva na značilno podobo krajine. Delež tradicionalnih poselitvenih oblik, ki so tipične za regijo, se grobo oceni upoštevajoč celotno poselitveno površino.

N2 Alpski proizvodi

Izdelava in prodaja regionalnih alpskih proizvodov (na primer: sir, maslo, med) kaže med drugim na trajnostne socialno-ekonomske dejavnosti regije in se zaradi tega ocenjuje.

N3 Skrbno ravnanje z umetno svetlobo

Naravna svetloba sonca, meseca in zvezd je bila in je pomemben element naše krajine. Krajinska zasnova določa, da je poleg naravnih dejavnikov, kot so tla, voda, zrak, podnebje, tudi (naravna) svetloba pomemben krajinski element.

Ne da bi hoteli zmanjševati pomen umetne svetlobe – kot na primer za varnost – ti človeški viri svetlobe (vedno bolj) pomembno zmanjšujejo zaznavanje teh naravnih fenomenov.

Ta razvoj traja zdaj že več desetletij in zaenkrat še ni videti konca eksponentnega porasta (negativnih) svetlobnih emisij. Še vedno se ima pogosto – in vedno bolj tudi v alpskem območju – umetno nočno razsvetljavo za znak blagostanja in napredka. Negativne posledice za naše okolje so raznovrstne in zadevajo različne vidike. Tako se naravna nočna krajina vedno bolj banalizira ali se zaradi nestrokovne uporabe razsvetljave zapravlja energija.

Za preprečevanje negativnega vpliva umetne svetlobe in za prispevek pilotnih regij k čim bolj sonaravni krajini v celoti je tudi skrbno ravnanje z umetno svetlobo zelo pomembno in »vredno nagrade«.

Načeloma naj velja: *Toliko umetne svetlobe, kolikor je potrebno, tam, kjer je potrebno.* Viri svetlobe, usmerjeni v nebo ali ki osvetljujejo z vidika varstva narave in krajine ranljiva območja, ne koristijo nikomur.

Nadaljnje podatke v zvezi s to temo lahko najdete v publikaciji »Empfehlungen zur Vermeidung von Lichtemissionen« (BAFU, 2005) – (Priporočila za preprečevanje emisije svetlobe).

N4 Ukrepi proti podnebnim spremembam

Pilotno regijo, ki lahko dokaže izvajanje ukrepov proti podnebnim spremembam (npr. spodbujanje uporabe javnega prometa) – in s tem svoje napore za trajnostni razvoj, je potrebno nagraditi.

N5 Sodelovanje na področju varstva narave

Za obstoječe sodelovanje med varstvom narave in drugimi sektorji (npr. turizem) je potrebno dati priznanje.

N6 Čezmejna pilotna regija

Čezmejne pilotne regije je potrebno za njihov dodatni angažma (jezikoven, političen itd.) ter za težave, ki jih morajo pogosto premostiti, nagraditi. Pilotne regije, ki presegajo državne meje dobijo več točk kot regije, ki presegajo meje zveznih dežel / pokrajin / departmajev / kantonov.

UKREPI IN PROJEKTI

M1 Konkretni ukrepi in projekti

Pilotno regijo, ki lahko dokaže konkretne ukrepe³ in projekte za ohranitev in spodbujanje ekološke povezanosti v Alpah, je potrebno za njeno motivacijo in napore nagraditi s točkami.

Da bi lahko ocenili posamezne konkretne ukrepe in projekte za ohranitev in spodbujanje vrst, življenjskih prostorov in povezanosti, jih je potrebno kratko opisati na posebnem listu. Ti ukrepi se morajo nanašati na vrste oziroma življenjske prostore, že navedene v točkah L1 oziroma A1-A3. Ukrepi in projekti v zvezi s povezovanjem dobijo več točk, prav tako se višje ocenjujejo že izvedeni ukrepi in projekti oziroma ukrepi in projekti v teku kot načrtovani. Poleg tega štejejo čezmejni ukrepi in projekti (z območji zunaj pilotne regije) 1.5 krat več (meje zveznih dežel/kantonov/pokrajin/departmajev) oziroma dvojno (državne meje).

Po enakem sistemu se ocenjujejo tudi ukrepi in projekti, ki prispevajo k senzibilizaciji prebivalstva do določenih vrst, življenjskih prostorov in povezanosti (npr. komunikacijske kampanje, razstave, izobraževalne akcije s šolskimi razredi) ter dejavnosti na področju varstva krajine in prostorskega načrtovanja, ki prispevajo k udeležanju zasnov povezanosti (npr. harmonizacija načrtovanja, integracija zasnov povezanosti v lokalno načrtovanje prostora in krajine).

RAZKOSANOST

Z1 Razkosanost krajine

Krajina, ki je močno razkosana zaradi prometnih poti, izgublja vrednost glede svoje okoljske funkcionalnosti. Razkosanost krajine vodi v izolacijo posameznih življenjskih prostorov in populacij številnih vrst. Poleg tega pa gosta mreža prometnih poti olajšuje intenzivno rabo (kmetijstvo, gozdarstvo, pristočasne dejavnosti), kar vodi do negativnega vpliva na naravne prostore in prosto živeče živali.

---

³ Možni ukrepi so naštet v katalogu ukrepov projekta »Ecological Continuum« (<http://www.alpine-ecological-network.org/index.php/the-ecological-continuum-project/measurements>)

Stopnjo gostote cest in železniških prog ter reguliranih rek, ki se nahajajo v pilotni regiji, se grobo oceni – pri tem so lahko morebiti obstoječi GIS-podatki v veliko pomoč, niso pa pogoj. Osi ob robu območja se ne upoštevajo, če ležijo na skrajnem robu perimetra pilotne regije. Enako velja za cestne odseke in železniške proge v predoru ali na mostovih/viaduktih. Razlikuje se med glavnimi prometnimi osmi (avtoceste, avtomobilske ceste, ceste ≥ 4 m široke (utrjene in neutrjene), železniške proge $>$ dvotirne, velike regulirane reke⁴ (npr. Ren)) in stranskimi prometnimi osmi (ceste < 4 m široke, železniške proge $\leq$ dvotirne, regulirane reke).

---

⁴ Za oceno stopnje regulacije se lahko uporabi karto vodotokov oziroma ekomorfološko karto.

LITERATURA

- BAFU (Hrsg.), 2008: *Pärke von nationaler Bedeutung. Richtlinie für Planung, Errichtung und Betrieb von Pärken*. Umwelt-Vollzug Nr. 0802. Bundesamt für Umwelt, Bern.
- BERTHOUD G., LEBEAU R.P., RIGHETTI A., 2004: *Nationales ökologisches Netzwerk REN. Schlussbericht*. Schriftenreihe Umwelt Nr. 373. Bundesamt für Umwelt, Wald und Landschaft, Bern.
- DELARZE R., GONSETH Y., 2008 (2. Auflage): *Lebensräume der Schweiz. Ökologie – Gefährdung – Kennarten*. hep verlag ag, Bern.
- KLAUS, G.; KÄGI, B.; KOBLER, R. L.; MAUS, K.; RIGHETTI, A., 2005: *Empfehlungen zur Vermeidung von Lichtemissionen*. Vollzug Umwelt. Bundesamt für Umwelt, Wald und Landschaft, Bern.
- SCHMID H., LUDER R., NAEF-DAENZER B., GRAF R., ZBINDEN N., 1998: *Schweizer Brutvogelatlas. Verbreitung der Brutvögel in der Schweiz und im Fürstentum Liechtenstein 19993 -1996*. Schweizerische Vogelwarte, Sempach.
- www.alpine-ecological-network.org
- www.bafu.admin.ch
- www.panparks.org

SLIKE

- Stran 1: *Annalina Wegelin*
- Divji petelin: *Claude Morerod* – www.vogelwarte.ch
- Tripstni detel: *Claude Morerod* – www.vogelwarte.ch
- Črna žolna: *Michel Juillard* – www.vogelwarte.ch
- Alpski kozliček: *Peter Krimbacher* – www.wikipedia.org
- Ruševec: *Claude Morerod* – www.vogelwarte.ch
- Vijeglavka: *Urs Niggli* – www.vogelwarte.ch
- Apolon: *Annalina Wegelin*
- Planinski orel: *Claude Morerod* – www.vogelwarte.ch
- Uharica: *Bruno Badilatti* – www.vogelwarte.ch
- Kozorog: www.nationalpark.ch
- Arnika: *Thomas Mathis* – www.wikipedia.org
- Glavač: www.naturmuseum-so.ch
- Nemški strojevec: www.thinkoholic.com
- Močvirski modrin: *André Rey* – www.andre-rey.ch

B) VPRAŠALNIK

VSEBINA

1. PODATKI O PILOTNI REGIJI.....	15
2. KRITERIJI ZA OCENO PILOTNIH REGIJ	16

1. PODATKI O PILOTNI REGIJI

Ime pilotne regije	
Opis perimetra pilotne regije (prosimo, priložite načrt / karto)	
Občine oziroma države, ki sodijo k pilotni regiji	
Regionalno omrežje / glavni akterji pilotne regije	
Odgovorna kontaktna oseba (ime, elektronski naslov, telefon)	

Priloge:

- fotografije iz pilotne regije (krajine, posebnosti itd., 3-5 kosov, za zgibanko)
- kratek opis ukrepov /projektov
- načrti / karte
- poročila, monografije
-
-

2. KRITERIJI ZA OCENO PILOTNE REGIJE

Pred izpolnjevanjem vprašalnika bi si morali ogledati pojasnila h kriterijem (poglavje 3 v delu »A) Pojasnila« dokumenta »Pilotne regije ekološke povezanosti v Alpah«) in jih nato upoštevati.

ZAVAROVANA OBMOČJA	Ocena		
	mednarodnega/ evropskega pomena		nacionalnega / regionalnega / zasebnopravnega pomena
S1 Zavarovana območja: Območje Natura 2000 / Emerald območje Območja z Evropsko diplomo Unescova naravna svetovna dediščina Biosferni rezervat Ramsarsko območje Narodni park Naravovarstveno območje Naravni park Krajinski park Območje varovanja biotopov Gozdni rezervat Območje brez lova Regijski park	☐ ☐ ☐ ☐ ☐ ☐		☐ ☐ ☐ ☐ ☐ ☐ ☐ ☐ ☐ ☐ ☐ ☐ ☐ ☐ ☐
S2 Delež površine nacionalno, evropsko in mednarodno pomembnih zavarovanih območij v celotnem perimetru	> 66% ☐	33 – 66% ☐	< 33% ☐
Vir S1			
Vir S2			

ŽIVLJENJSKI PROSTORI / KRAJINA	Ocena		
	sonaravno	majhen vpliv	močan vpliv
L1 Tipi življenjskih prostorov: skalovja meliščne združbe suha rastišča trstičevja / nizka barja visoka barja obrečni logi (vklj. z ledeniški čeli) naravne stoječe vode pritlikave resave pragozdovi suha gozdna rastišča (razen pragozda)	☐ ☐ ☐ ☐ ☐ ☐ ☐ ☐ ☐ ☐ ☐	☐ ☐ ☐ ☐ ☐ ☐ ☐ ☐ ☐ ☐ ☐	☐ ☐ ☐ ☐ ☐ ☐ ☐ ☐ ☐ ☐ ☐
L2 Tradicionalne oblike rabe oziroma priče rabe v	> 4 različni elementi ☐		3 – 4 različni elementi ☐

dolinah:		
☐ travniški nasadi		
☐ žive meje		
☐ skupine grmov in dreves		
☐ drevoredi		
☐ vrsta dreves		
☐ suhozidi		
☐ neurtjene poljske poti		
☐ košenice (košnja 1- do 2-krat letno)		
L3 Stopnja zasedenosti prostora	< 5% ☐	> 5% ☐
L4 Raznolikost življenjskega prostora (glede na vse življenjske prostore, ki se nahajajo v biogeografski regiji)	> 66% ☐	50 - 66% ☐
Vir L1		
Vir L2		
Vir L3		
Vir L4		

VRSTE	Ocena		
	nadregionalno pomemben stalež	regionalno pomemben stalež	lokalno pomemben stalež
A1 Tipične vrste za življenjske prostore:			
Gozd:			
divji petelin	☐	☐	☐
črna žolna	☐	☐	☐
triprsti detel	☐	☐	☐
planinski kozliček	☐	☐	☐
Pritlikavo grmičevje/ jelševje:			
Ruševec	☐	☐	☐
Kulturna krajina:			
Vijeglavka	☐	☐	☐
apolon	☐	☐	☐
Gorovje:			
planinski orel	☐	☐	☐
uharica	☐	☐	☐
kozorog	☐	☐	☐
arnika	☐	☐	☐
Vode/loke:			
glavač	☐	☐	☐
nemški strojevec	☐	☐	☐
Trstičje/nizko barje:			
močvirski modrin	☐	☐	☐
	nadregionalno pomemben stalež	regionalno pomemben stalež	
A2 Posebne vrste za povezovanje v omrežje:			
rjavi jelen	☐		☐
Medved	☐		☐
Volk	☐		☐
Ris	☐		☐

potočna postrv	☐	☐	
	nadregionalno pomemben stalež	regionalno pomemben stalež	lokalno pomemben stalež
A3 Druge posebne vrste:			
sesalci:	☐	☐	☐
ptice:	☐	☐	☐
insekti:	☐	☐	☐
dvoživke:	☐	☐	☐
plazilci:	☐	☐	☐
rastline:	☐	☐	☐
Vir A1			
Vir A2			
Vir A3			

TRAJNOSTNA RABA KRAJINE		Ocena	
N1	Kulturni poselitveni elementi (tradicionalen, lokalno tipičen način gradnje)	≥ 50% poselitvene površine	
		☐	
N2	Proizvodnja in prodaja regionalnih alpskih proizvodov	obstaja	
		☐	
N3	Skrbno ravnanje z umetno svetlobo	obstaja	
		☐	
N4	Ukrepi z ozirom na podnebne spremembe	obstaja	
		☐	
N5	Sodelovanje med varstvom narave in drugimi sektorji	obstaja	
		☐	
N6	Pilotna regija je čezmejna	državna meja	meja zvezne dežele/ pokrajine/departmaja/ kantona
		☐	☐
Vir N1			
Vir N2			
Vir N3			
Vir N4			
Vir N5			
Vir N6			

UKREPI / PROJEKTI	Ocena					
	izvedeni in v teku			Načrtovani		
M1	znotraj pilotne regije	prek meje zvezne dežele/ pokrajine/ departmaja/ kantona	prek državne meje	znotraj pilotne regije	prek meje zvezne dežele/ pokrajine/ departmaja/ kantona	prek državne meje
Ohranitev in spodbujanje vrst	☐	☐	☐	☐	☐	☐

Ohranitev in spodbujanje življenjskih prostorov	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Senzibilizacija prebivalstva	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Dejavnosti na področju krajinskega oziroma prostorskega načrtovanja	☐	☐	☐	☐	☐	☐
	znotraj pilotne regije	prek meje zvezne dežele/ pokrajine/ departmaja/ kantona	prek državne meje	znotraj pilotne regije	prek meje zvezne dežele/ pokrajine/ departmaja/ kantona	prek državne meje
Ohranitev in spodbujanje povezovanja	☐	☐	☐	☐	☐	☐

RAZKOSANOST	Ocena				
	0 km/km ²	0 – 0.5km/km ²	0.5 – 1km/km ²	1 – 2km/km ²	> 2km/km ²
Z1 Glavne prometne osi: avtoceste, avtomobilske ceste, ceste ≥ 4m široke, železniške proge > dvtirne, velike regulirane reke	☐	☐	☐	☐	☐
Stranske prometne osi: ceste < 4m široke, železniške proge ≤ dvtirne, regulirane reke	☐	☐	☐	☐	☐
Vir Z1					

C) PODATKI O KORISTIH IMENOVANJA

VSEBINA

1. PREDNOSTI IMENOVANJA ZA PILOTNO REGIJO.....21
2. POLITIČNI INSTRUMENTI ZA PODPORO PILOTNIM REGIJAM.....23

1. PREDNOSTI IMENOVANJA ZA PILOTNO REGIJO

Imenovanje za pilotno regijo naj bi pomenilo priznanje za prizadevanja za trajnosten razvoj v imenovani regiji. Odlikovanje je torej priznanje, s tem niso povezane obveznosti.

Imenovanje za pilotno regijo ima lahko za regijo – poleg okoljskih – med drugim tudi naslednje prednosti:

- »vsealpsko« priznanje za opravljeno delo za ekološko povezanost v Alpah
- odmev imenovanja v medijih kot reklamo za regijo
- omrežje / izmenjava mnenj z drugimi pilotnimi regijami
- vključevanje v platformo / podpora platforme pri tekočih in načrtovanih projektih
- funkcija vzornika / motivacija za druge regije
- vzbujanje zanimanja / priznanje lastne države (in s tem omogočanje boljše politične oziroma finančne podpore)
- olajšana umestitev pilotne regije oziroma njenih projektov v subvencijske programe
- povečanje regionalnega ustvarjanje vrednosti (turizem, regionalni proizvodi itd.)
- povečanje sprejemljivosti (zavarovanih območij, določenih vrst itd.) znotraj regije
- osnova za aktivnosti na področju odnosov z javnostjo v zvezi z ekološko povezanostjo

V nadaljevanju navajamo nekaj zamisli za trženje pilotnih regij. Te zamisli pa morajo udejanjiti pilotne regije.

- Informacije za tisk:
Lokalne, regionalne ali nacionalne medije se lahko obvesti o imenovanju pilotne regije. Pri tem se lahko poda tudi vsebine iz zgibanke ali gradiva za medije.
- Razdeljevanje zgibanke:
Zgibanka lahko v reklamne namene koristi turizmu in jo je mogoče razdeljevati na različnih krajih v pilotni regiji: npr. v turističnih birojih, hotelih, v narodnih parkih.
- Razvijanje projekta(projektov) za subvencijske programe:
Pri projektih v zvezi z ekološko povezanostjo v Alpah obstaja možnost, da le-ti dobijo finančno pomoč iz subvencijskih programov (glejte tudi poglavje 2).
- Pospeševanje turizma:
S privlačnimi ponodbami v zvezi z ekološko povezanostjo se lahko v pilotni regiji pospešuje turizem. Za to so primerne prireditve, kot so predavanja, ekskurzije, razstave.
- Prireditve s šolskimi razredi:

Za povečanje osveščenosti v zvezi z ekološko povezanostjo in splošnimi okoljevarstvenimi vprašanji se lahko organizirajo tudi prireditve s šolskimi razredi. Za to so primerna predavanja, ekskurzije, delavnice, projektni tedni ali tudi angažiranje na področju urejanja krajine.

2. POLITIČNI INSTRUMENTI ZA PODPORO PILOTNIM REGIJAM

Pilotne regije bi lahko dobile politično oziroma finančno podporo iz že obstoječih instrumentov, ki prispevajo k spodbujanju ekološke povezanosti. Naštevanje (vključno s pojasnili) možnih instrumentov boste našli v naslednjih dokumentih:

- Relevantni instrumenti k temi ekoloških omrežij na območju Alp, osnovni dokument, CIPRA alpMedia, <http://www.cipra.org/de/alpmedia/dossiers/13>
- Monografije platforme »Ekološka povezanost«, [http://www.alpine-ecological-network.org/images/stories/Annex%203%20Summary%20of%20Countryreports\(1\).pdf](http://www.alpine-ecological-network.org/images/stories/Annex%203%20Summary%20of%20Countryreports(1).pdf)
- Katalog ukrepov projekta »Ecological Continuum«, <http://www.alpine-ecological-network.org/index.php/the-ecological-continuum-project/measures>

Primeri:

V nadaljevanju navajamo kot primer nekaj instrumentov iz različnih alpskih dežel (podrobnejše podatke o tem lahko najdete v zgoraj navedenih dokumentih oziroma na navedenih povezavah):

- Na evropski ravni:
  - o Projekti programa LIFE (<http://ec.europa.eu/environment/life/>)
  - o EKSRP subvencije Evropskega kmetijskega sklada za razvoj podeželskega prostora (<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:32005R1698:EN:NOT>)
  - o Programi čezmejnega sodelovanja »INTERREG IV A« (http://ec.europa.eu/regional_policy/cooperation/crossborder/index_en.htm) in transnacionalnega sodelovanja »INTERREG IV B« (http://ec.europa.eu/regional_policy/cooperation/transnational/index_en.htm)
- Nemčija:
  - o Zvezni zakon o varstvu narave (Bundesnaturschutzgesetz) (http://bundesrecht.juris.de/bnatschg_2002/index.html)
  - o BayernNetz Natur (<http://www.stmugv.bayern.de/umwelt/naturschutz/baynetznatur/index.htm>)
  - o Bavarski sklad za varstvo narave (Bayrischer Naturschutzfond) (<http://www.stmugv.bayern.de/umwelt/naturschutz/naturschutzfond/index.htm>)
  - o Zbirka povezav v zvezi s subvencijami na področju varstva narave na Bavarskem (npr. program pogodbenega varstva narave (VNP), naravovarstveni projekt – direktive, EKSRP, LIFE+, itd.) (<http://www.stmugv.bayern.de/umwelt/naturschutz/foerderung/index.htm>)
  - o Bavarska strategija na področju biotske raznovrstnosti (<http://www.stmugv.bayern.de/umwelt/naturschutz/biodiversitaet/index.htm>)
  - o Spodbujanje integralnega razvoja podeželja (ILE) (<http://www.landentwicklung.bayern.de/instrumente/ile/>)
  - o Različne možnosti subvencioniranja varstva narave (sestavil Zvezni urad za varstvo narave) (http://www.bfn.de/02_foerderung.html)

- Francija:
  - o Nacionalno ekološko omrežje oziroma »*trame verte*« in »*trame bleu*«

- Italija:
  - o Kmetijsko-okoljski programi

- Lihtenštajn:
  - o Razvojna zasnova – narava in krajina (http://www.llv.li/amtstellen/llv-awnl-natur_und_landschaft/llv-awnl-natur_und_landschaft-entwicklungskonzept_natur_und_landwirtschaft.htm)
  - o Pogodbeno varstvo narave (sušni travniki, mokri travniki)
  - o Sonaravna gojitev gozdov in gozdni rezervati

- Avstrija:
  - o Pogodbeno varstvo narave
  - o Spodbujanje razvoja podeželja

- Švica:
  - o Uredba o ekološki kakovosti (<http://www.bafu.admin.ch/landschaft/00522/01649/01651/index.html?lang=de>)
  - o Uredba o parkih (http://www.admin.ch/ch/d/sr/c451_36.html)

- Slovenija:
  - o Program razvoja gozdov v Sloveniji (http://www.zgs.gov.si/fileadmin/zgs/main/img/PDF/ZAKONI/Program_razvoja_gozdov_Slovenije.htm)